

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Literát plavčík

IDEC: 41923610006/1014

Autor : Pavel Polák
Režie: Jaroslav Večeřa
Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý
Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

1.DÍL - LITERÁT PLAVČÍK

StandUp - výhled na ostrov

O moři se už napsalo mnoho knih. Kolik - to se dá snadno zjistit. Mnohem hůř se ale zjišťuje, kolik knih se napsalo u moře.

Tady na ostrově Hiddensee vedle Rujány jich vznikla celá řada, protože tento malý ostrov – v podstatě taková úzká nudle, kam nesmějí auta - vždycky přitahoval lidi, kteří hledají klid, soustředění a inspiraci. Ano, Hiddensee je ostrov spisovatelů a spisovatelek.

obrázky - Gerhard Hauptbahnhof — dům

Hodně spisovatelů a básníků, kteří sem jezdili, českému uchu asi moc neřekne. Ale to je pochopitelné. Karel Hynek Mácha tomu německému uchu bude znít taky docela neznámě. Nechci vás obtěžovat dějinami literatury, ale zmíním alespoň Gerharta Hauptmanna, který se s Máchou minul o nějakých třicet let a po kterém na Hiddensee zůstal dům.

StandUp před domem

Rád v něm pobýval a rád tady psal. Dnes je to muzeum. Jediné na tomto ostrově. A my se do něj (pauza) nepodíváme. Protože Hiddensee je všechno jiné, než muzeální exponát. Tady se literatura žije a tady literatura stále vzniká.

A kde se taky literatura nahlas čte. Třeba nositel Nobelovy ceny za literaturu - Günther Grass - a tohle jméno českému čtenáři už něco určitě říká - čítával v místním kostele v Klosteru ze svých románů. Kostel byl do posledního místa napěchovaný a před ním

stály další dvě stovky lidí. Důkaz, že tady mají literaturu opravdu rádi. Ale zpátky k té živé literatuře.

StandUp - na pláži

Za touhle písečnou dunou sedí spisovatel, který na Hiddensee ze svých textů čte také. Posluchačů sice nemá tolik jako Günther Grass, ale to vůbec nevadí.

Sedí na pláži od rána do večera - od devíti do šesti. Roland Papendick je plavčík. Na Hiddensee jezdí každé léto, a to už od 70. let. Protože už tenkrát byl tento ostrov tak nějak na okraji... geograficky i společensky. Před pádem komunismu tady hlídali východoněmečtí pohraničníci. Z pláže je totiž při dobrém počasí vidět dánský ostrov Møn. Turistů sem ani tehdy moc nejezdilo. A dneska si tenhle ostrov tuto okrajovost hýčká. Žádný stres, jen ten klid.

Roland (*otázka kouzlo ostrova*)

Roland říká, že mu Hiddensee učarovalo. Právě tou samotou a tím klidem. Nedovede si představit, že by v létě byl někde jinde. Když je na pláži málo lidí a ve vodě ještě míň, tak se dá plavčíkovat i s knížkou v ruce.

Roland hodně čte a taky hodně píše. Ale ještě víc přepisuje.

Roland

Dobrý text prý potřebuje čas. A toho má Roland hodně. Píše, aby pak nechal text - jak se říká - uzrát. A potom brousí a vybrušuje, až je s ním spokojený. A to u něj trvá hodně dlouho.

Jednu ze svých povídek věnoval pouličnímu malíři, se kterým se před mnoha lety potkal v

Praze. Pražský génius se ten text jmenuje. Tu povídku psal i tady, na Hiddensee.

Kolem čtvrté hodiny odpoledne se slunce na západě nakloní nad obzor, vítr polevuje a moře bývá klidné. A pak se hladina začne tak hezky třpytit. Roland Papendick tomu říká třpytivá hodinka.

StandUp - na pláži

Podle mě velmi přesné.

Žádné jiné zaměstnání vám nedovolí sedět celý den na pláži a koukat se na moře. Tříbit myšlenky, poslouchat rytmické šumění moře, prostě se zastavit... a tak nějak se otevřít tomu, čemu bychom mohli říkat inspirace. Ale spolehnout se na to samozřejmě nejde.

StandUp - na pláži

Plavčíků, ze kterých se žádní spisovatelé nestali, je statisticky drtivá většina. Z ostrova Hiddensee vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Baltská rosnička

IDEC: 41923610006/1015

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

2. DÍL BALTSKÁ ROSNIČKA

**Stand up: ve vodě, po kotníky...
(s teploměrem)**

hod teploměru do vody

Neříkám, že Balt je moře teplé. To ne. Já říkám, že se v něm člověk může cítit dobře... a to zanořený i mnohem hlouběji než jen po kotníky.

Že je Balt ledárna, je takový předsudek, který se v české kolektivní paměti usídlil hodně hluboko. Ne úplně neprávem. Mnozí si určitě vzpomínají na dovolené v bungalovech ze 70. a 80. let, kdy byl Balt takovou studenou socialistickou nouzovkou.

Stand up:

Sám si na to vzpomínám, dovolená s rodiči. V Baltu se koupalo - zpravidla jen při splnění tří předpokladů: že není zima, že nefouká a že neprší. A tolik štěstí jsme každý den neměli.

Možná je ale na čase tyto předsudky vůči Baltskému moři opravit. Možná je na čase tohle moře zase objevit. Protože když se léto povede a je teplo - jakože v posledních letech bývá teplo docela často - tak mívá Baltské moře - z mého pohledu - dostatečný počet stupňů. Pravda, na začátku sezóny je to trochu jiné.

obrázky - házení teploměru do moře

Většina diskuzí o teplotě a počasí končí u zjištění, že komfortní zónu má každý trochu jinou. Ale jak je to vlastně s fakty? Oteplil se Balt, nebo ne?

obrázky Stefan - přístav Kloster - jeho studio

Stefan Kreibohm počasí rozumí. Meteorologem se stal, ale rosničkou se už narodil. Jako kluk měřil teploty a údaje si zapisoval do sešitů, které má dodnes. Sledoval tlakové níže i výše, a předvídal počasí. A dnes se svému velkému koníčku věnuje na plný úvazek. Je přesně tím člověkem, u kterého vůbec nepochybujete o tom, že do práce chodí rád. Je to možná dané také tím, že pracuje na nejslunečnějším místě v Německu - na ostrově Hiddensee.

otázka - proč je tady toho slunce tolik

Proč na Hiddensee svítí tolik slunce? Podle měření tady bývá slunečno až sedmnáct hodin denně - to je dokonce německý rekord ve slunečnosti. Vysvětlení souvisí s tím, v čem jsem před chvílí stál - s Baltským mořem. To, že je chladnější, má jeden zásadní efekt. Nad studenou vodou prý totiž nemůže stoupat vzhůru teplý vzduch. A kde není teplý vzduch, tam nebývá tolik mraků. A kde je málo mraků, tam je logicky hodně slunce. Podle Stefana Kreibohma je tady slunečné počasí hlavně na jaře a v létě.

Stand up:

Není nad to, když se věda podložená dlouhodobým sledováním počasí shoduje s realitou. Slunce svítí.

obrázky - maják Dornbusch

Stefan Kreibohm pracuje jako meteorolog pro rozhlas i pro televizi. Jaké bude počasí, hlásí od majáku na severu ostrova Hiddensee už od roku 1998.

Stand up:

Musím říct, že pro mě osobně je to nekrásnější televizní studio na počasí, jaké jsem kdy viděl. Žádné infografiky nebo animace, jen ten maják, za kterým je tušit mořská dálka.

ilustrační záběry - Kreibohm s kamerou

Jeho tým je malý, velmi malý. Pracuje sám. A tak si je sám sobě režisérem, zvukařem, kameramanem a střihačem. Postaví stativ, kameru na něj a před ni sebe... Čím víc Baltské moře zná, čím víc sleduje baltské počasí, o to víc nad ním žasne. Je to známost, která se neokouká.

Baltské moře je skutečně teplejší než v 80. letech, které mám sám ve velmi matné dětské paměti. Ukazují to vědecká data Leibnitzova institutu pro výzkum Baltského moře. Od roku 1920 do roku 1940 teplota Baltu stoupala. Pak následovalo období ochlazování, do kterého spadají i ony dovolené v době socialismu. Od 90. let se Balt zase otepluje, což dokládají i satelitní záběry. Pěťadvacetistupňový Balt v srpnu už není nic výjimečného. Má to ale i svoje záporné stránky. V teplejší vodě se rychleji množí různé řasy. A tak se pak až středomořsky teplý Balt rychle kalí. Jeho pověstná čistota u pláží je ta tam.

vytahování teploměru z vody

Stand Up:

To ale dneska rozhodně nehrozí. ??? stupňů. To je málo i na mořské řasy. Jejich sezóna teprve přijde. A to platí taky o turistech. Z Baltského moře

**vás po kolena ve vodě zdraví Pavel
Polák.**

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

3. Rujána bílá

1.

IDEC: 41923610006/1016

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

3. DÍL RUJÁNA BÍLÁ

- záběr pod útesy

Stand up:

Bílé křídové útesy na Rujáně jsou úžasné. Čím bělejší, tím krásnější. Ale je to krása, na které leží smutek, protože jejich bělost znamená i jejich postupnou zkázu.

Prudké deště a zejména podzimní bouře strhávají z křídových útesů svrchní vrstvy, které se sesouvají do moře. Od křídů je pak voda bílá a bílé - zářivě bílé - jsou i čerstvě obnažené útesy, které vidí námořníci za slunečného dne i z velké dálky. Moře se prokousává křídou dál a dál. Ale zatímco se křída rozpouští v moři, na pláži zůstává něco, kvůli čemu se spousta lidí prochází se skloněnou hlavou.

Stand up (s kamínkem v ruce):

Hledají tenhle kamínek. Ne přesně tenhle. Hledají jakýkoli kamínek, který má v sobě díрку.

Sám jsem jich za poslední roky už nasbíral desítky. Je to docela chytlavá tradice. Hodně stará. Těmto dírkovaným kamínkům totiž pověsti a báje - slovanské i germánské - připisují zázračné účinky. Přinášejí štěstí, jako amulety chrání před zlými duchy. A také prý zvyšují doživost - u krav, jak tomu věří nebo věřili farmáři na severu. Nebudu zabíhat do geologie, jen stručně. Ten kamínek je pazourek, který vyvřel kdysi dávno spolu s křídou na povrch. S odpadávajícími útesy padají na pláž i tyto kamínky - kterých se pak ujímá mořská voda a vymílá z nich křidu. Tak vzniká ona žádaná turistická trofej.

Stand up (kamínek):

Nejvíc se mi na tom líbí, jak se ten kamínek používá. To si ho musíte přiložit k slunci, podívat se dírkou na ně... a něco si přát. Mělo by se to pak vyplnit.

Tomu kamínku dnes každý na Rujáně říká “slepičí bůh” nebo “slepičí bůžek”. Dlouho jsem si s tímto názvem lámal hlavu, protože jsem si nedokázal představit ani vysvětlit, co mají co slepice dělat s tímto pradávným talismanem. (pauza) To jméno je kulturní import. Ve východním Německu vyšel někdy v 60. letech esej ruského spisovatele Jevgenije Jevtušenka, který popisoval zvyk krymských Tatarů. Ti dávali neobvyklé kameny s dírkou slepicím do podestýlky, protože věřili, že budou potom více snášet. Tomu kamínku říkali Tataři “kurynyj bog” - slepičí bůh. Jak se zdá, Jevtušenkův esej se asi musel ve východním Německu hodně číst.

- obrázky výstup nahoru

Stand up (schody nahoru):

Kolik schodů vede nahoru na útes, nevím, protože jsem je ani nezačal počítat. Málo jich není. Co ale vím naprosto přesně, je to, že se tenhle výšlap rozhodně vyplatí.

Nahoře na křídových útesech jsou stovky let staré bučiny, které jsou součástí světového přírodního dědictví UNESCO. Rostou, jak chtějí a můžou, a člověk je jenom chrání. A rostou na hezkém místě. Pohled ze stometrové výšky na moře je malebný - a když říkám malebný, tak tím myslím i malováníhodný. Nejznámější

romantický malíř Německa - Caspar David Friedrich - křídové útesy zachytil ve skicách a na plátně. Jeho obrazy jsou známé a my si díky nim můžeme představit, jak to tady před dvěma sty lety asi tak vypadalo.

Stand up (s obrazem v ruce):

Jinak než dneska. Na první pohled je vidět, že to není stejné. Jak jsem říkal - moře se prokousává dál a dál...

Ale jeden monument se drsným přímořským podmínkám brání zatím úspěšně - Králova židle. Asi nejznámější formace křídových útesů, která zdobí každou druhou pohlednici. Kdo by ale hledal v této formaci nějakou podobnost se židlí, křeslem, ušákem, trůnem nebo jakýmkoli jiným kusem nábytku, na kterém se dá sedět, bude hledat marně. Králova židle, po které je tento útes údajně pojmenovaný, tady byla jen chvíli...

Stand up (na Königsstuhlu):

Na tomto místě stál před třemi sty lety švédský král Karel Dvanáctý. A díval se odtud na moře, kde jeho válečná flotila bojovala s tou dánskou. A protože taková námořní bitva nějakou chvíli trvá, začaly krále bolet nohy.

- rekvizita židle?

A tak si poručil židli, kterou mu přinesli. Tak se ten příběh tady na Rujáně vypráví. Král se posadil a díval se dál. A jeho židle dala tomuto útesu jméno. Jak jsem se dopátral v dějinách severských zemí, švédští námořníci tehdy utrpěli od Dánů drtivou porážku.

Stand up (na židli s dírkovaným kamínkem v ruce):

Napadá mě, že kdyby měl tehdy švédský král po ruce slepičího bůžka - a díval se na bitvu dírkou v kamínku, možná by se štěstí přiklonilo na jeho stranu. Možná. Z Křídových útesů na Rujáně vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Ostrov papalášů

IDEC: 41923610006/1017

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

4. DÍL OSTROV PAPALÁŠŮ

Stand up:

Jeden z nejkrásnějších ostrovů německého pobřeží patří dneska už jen a pouze přírodě. Ale není to tak dlouho, kdy si ho pro sebe zabrali východoněmečtí papaláši. Je to támhleten ostrov...

V roce 1959 si vláda Německé demokratické republiky tento malý ostrov u Rujány vyhlédla a rozhodla se, že by na něm mohli komunističtí ministři trávit letní dovolené - aby je přitom vůbec nikdo nerušil. Byla to taková privatizace v socialistickém duchu, kterou velmi dobře popisuje parafrázovaný citát z novely britského spisovatele George Orwella Farma zvířat - že všichni lidé jsou si rovni, ale někteří jsou si rovnější. Možná není zase tak velkým překvapením, že právě tato knížka byla ve východním Německu zakázaná.

- obrázky z lodi

Ten ostrov se jmenuje Vilm. Není velký, má dva a půl kilometru na délku. Státní komunistická moc ho navíc ještě nechala zmizet. Kdo ho totiž hledal před rokem 1990 na východoněmecké turistické mapě, našel jenom moře. Žádný ostrov Vilm neexistoval.

Stand up (na lodi):

Ani když jste na něj dívali. Ten ostrov prostě oficiálně nebyl.

Všichni ale věděli, že ostrov Vilm nezmizel. A také velmi dobře věděli, kdo tam zrovna je. To se poznalo podle

toho, když se příjezdové silnice uzavřely, aby po nich z východního Berlína mohly nerušeně přijíždět vládní limuzíny.

- *naš průvodce*

Michael Kolberg je ranger, ochránce přírody. Je odtud a sám si vzpomíná, že když byl ještě malý kluk, tak ho místní úřady s dalšími dětmi hnaly vždycky do přístavu, aby tam ve špalíru mavály přijíždějícím papalášům.

Když padla berlínská zeď a s ní i vláda jedné strany, převzali ostrov biologové - Spolkový úřad na ochranu přírody. A Vilm se otevřel návštěvníkům. Mělo to ovšem svá omezení a má je dodnes. Denně se může na ostrov podívat pouze šedesát lidí. Víc jich unikátní příroda na Vilmu nesnese. Podle Michaela Kolberga je zájem turistů velký. Má to ale své dobré důvody, proč je na ostrov nepouštět po stovkách. Je prý třeba chránit přírodu za každou cenu.

- *obrázky staré stromy*

Stand up:

Naposledy se tady ve velkém kácelo na začátku 16. století. Od té doby si tu nerušeně roste na pár desítkách hektarů malý prales. Je to jeden z posledních původních pralesů. Stojí tu stromy staré stovky let.

Buky a duby. A také habry a javory drží tento prales pohromadě. Zato strom, který dal tomuto ostrovu jméno, je tady dneska už skoro vzácnost. Tím stromem je jilm. Ta podobnost Vilm a jilm není náhodná, protože jméno tohoto ostrova má slovanské kořeny - jako mnoho dalších jiných jmen a názvů na Baltu.

- obrázky zástavba

Stand up:

V této výjimečné přírodní rezervaci - a tady se vracím k tomu, o čem jsem mluvil na začátku - přesně tady si nechala komunistická vláda vybudovat vlastní baltské letoviště.

Žádný velký přepych, jedenáct bungalovů s tradiční a stylovou střechou z rákosí. Východoněmecký interiér vyšší kvality. Personál, kuchaři a společenská místnost. V bungalovu číslo 2 pobýval dlouholetý generální tajemník Erich Honnecker s chotí Margot, která byla zároveň ministryní školství. Takže manželé Honneckerovi měli vlastně dvojnásobný nárok na zdejší dovolenou.

I když zrovna oni tu zas tak moc často nebývali. Ale když tu byli, tak jim z Berlína - z toho východního rozumí se - vozili každé ráno čerstvé housky a také noviny - stranické rozumí se. Dneska bychom asi řekli, že to byla dovolená All inclusive.

Stand up (v zástavbě):

Tato papalášská kolonie - když se na to podíváme z pohledu ochránců přírody - měla jeden nezpochybnitelně blahodárny účinek. Uchránila ostrov před masovým turismem.

Biologové, kteří v roce 1990 tyto bungalovy obsadili, jsou za to rádi. A před masovým turismem ho chrání stále. Návštěvníci si smějí prohlédnout jen malou částí ostrova a ještě navíc jen po vyznačených cestách. Prales je přenechaný sám sobě. Prohlédnout si

celý ostrov je tak možné jenom z moře a k tomu ještě zdálky.

Stand up:

Když stojíte u stromu, u kterého víte, že tu roste stovky let, tak si představuju, kolik událostí se skrývá v jeho letokruzích a co všechno tento strom už přečkal. Pár desítek let s komunistickými papaláši mu určitě musí připadat jako krátká bezvýznamná epizoda. Z ostrova Vilm vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Severoněmecký Jánošík

IDEC: 41923610006/1018

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

5. DÍL - SEVERONĚMECKÝ JÁNOŠÍK

Stand up (u moře):

Kdo bere bohatým a dává chudým, končí zpravidla špatně. Ale na druhou stranu je zase velmi populární. A nezřídka se z něj stane legenda.

Jako třeba Klaus Störtebeker, o kterém s jistotou nemůžeme říct vlastně vůbec nic. Byl to námořník a taky pirát, který ve středověku brázdil Severní a Baltské moře. Je opředený tolika příběhy, že se v něm ten skutečný Störtebeker úplně ztrácí. Sami historici si nejsou jistí, jestli vůbec existoval. Ale každé dítě na severu Německa ho zná, protože legendy o něm se vyprávějí dodnes.

Stand up (Hamburk/hanza):

Kdo ho opravdu rád neměl, byli obchodníci severoněmecké hanzy. Hlavně tady v Hamburku měli na Störtebekera spadeno. Ale k tomu se dostaneme až za chvíli.

Hanzovní města lemují severomořské i baltské pobřeží. Leží ale také ve vnitrozemí, protože to, co hanzu dělalo hanzou, byl obchod. A tenkrát se obchodovalo na severu po moři ve velkém. Z Nižního Novgorodu na Rusi vozili obchodníci k Baltskému moři kůže a kožichy, aby je obchodní lodě hanzovních měst odvážely na západ, kde na ně obchodníci zase nakládali skvostné látky, náradí a přepych té doby, aby je odvezli na východ. Vozili obilí z tehdejších největších evropských obilnic, které bývaly na území dnešního Polska. Sůl z Dolního Saska, do které nakládali sledě, chytané v Baltském i Severním moři. Obchodovali se vším, co bylo zapotřebí a také žádané.

Stand up (Kontorhaus Hamburk):

A proto tolik nepřekvapí, že hanzovní obchodníci, kteří v podobném domě přepočítávali zboží a vydělané peníze, že zrovna oni neviděli rádi, když jim jejich lodě přepadávali piráti a dobrodruzi.

Vyprávějí se legendy, podle kterých Klaus Störtebeker těmto bezcitným, lakomým a mocným obchodníkům bral, aby mohl kořist rozdělit mezi chudé a potřebné. Vyprávějí se legendy o ušlechtilém pirátovi, který miloval dánskou královnu. A také se vyprávějí legendy o velkém zlatém pokladu, který piráti někde na severním pobřeží schovali a který se do dnešních dnů neobjevil.

Kdo se drží písemných dokumentů, toho pátrání po Klausu Störtebekerovi dovede sem, na malý ostrov Grasbrook, který ležel ve středověku před městskými branami Hamburku. Tady popravovali hamburští páni piráty, které zajali na otevřeném moři.

Stand up (Hamburk - Grasbrook – socha Störtebekera):

To je on, Klaus Störtebeker. Legendy říkají, že zemřel na popravišti. Jeho život prý skončil tady, kat sťal hlavu jemu a dalším sedmdesáti pirátům. Jejich hlavy - jak se píše v kronikách - pak napíchnuté na kůlech lemovaly břehy Labe směrem k Severnímu moři.

Legendy se nevyprávějí proto, aby lidé zachytili pravdu a skutečné události. Legendy se vyprávějí proto, aby lidé slyšeli, co slyšet chtějí. Aby slyšeli vyprávění o takovém světě, jaký chtějí mít.

Stand up (Ralswiek - Rujana):

Tohle je jedno z největších přírodních divadel v Evropě. Ralswiek na Rujáně. Tady se rok co rok odehrává Störtebekerův příběh. Před očima tisícovek diváků.

*záběry ze Störtebekerových slavností
- měli bychom je dostat*

Kdo se z místního hlediště dívá na zátoku, kde během představení plují čtyři lodě, kde se na jevišti prohání na třicet koní spolu se stopadesáti herci, ten uvidí kus Störtebekerova života. Každý rok jednu část.

obrázky hlediště - Peter Hick

Peter Hick má velmi dobrý přehled o všech částech. Sám jeho příběh píše a prepisuje. Byl to také on, kdo Störtebekerovy letní hry uprostřed Rujány zkraje 90. let vybuřoval. Klaus Störtebeker - tak jako ho tady ukazují, byl pirátem, kterého musejí mít lidé rádi.

Už dávno si novodobí obchodníci všimli, že jméno Störtebeker je velmi populární.

Stand up (u píva):

A co je populární, přitahuje pozornost. A co přitahuje pozornost, může vydělávat peníze.

Jak už jsem říkal. Legendy mají svůj vlastní život a tolik podob, kolik jim fantazie propůjčí. Na popravišti, kde podle kronik zemřel rukou kata Klaus Störtebeker, našli na konci 19. století lidskou lebku, jejíž majitel zemřel někdy

kolem roku 1400 - tedy přesně v té době, kdy hamburský rychtář vedl piráty na smrt.

Považuji za velmi příhodné, že tuto lebku, která mohla Störtebekerovi patřit - ale dost pravděpodobně nepatřila - před pár lety kdosi z hamburského muzea ukradl.

Stand up (opět u sochy Störtebekera):

Legendy jsou jako samorodky: plodí další a další příběhy. A ten Störtebekerův ještě zdaleka neskončil. Z Hamburku vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Dům pro dvacet tisíc

IDEC: 41923610006/1019

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

6. DÍL - DŮM PRO DVACET TISÍC

(idea: drón z pláže, pohled na KdF)

Stand up (pláž Prora):

Na téhle pláži jsem si vždycky nejvíc cenil toho, jak je krásně opuštěná a klidná. A přitom byla předurčená k tomu, aby se na ní rekreovaly desetitisíce lidí. A to všichni najednou.

Zátoka je velká dost. Sahá od křídových útesů na severu Rujány až k oblíbenému letovisku v Binzu. A podél pobřeží měl stát komplex budov, který by se táhl skoro pět kilometrů. Byly to megalomanské plány a stavební výkresy byly hotové. A kdo chtěl stavět? V dnešní době by se do takového developerského projektu nikdo nepustil, protože dnešní turista má rád soukromí. Takové ohromné plány neměli ani soudruzi ve východním Německu. Tohle gigantické rekreační středisko chtěli postavit nacisté. Hitler nechtěl jen auto pro miliony, on chtěl také pro miliony i dovolenou.

Jakmile se nacisté chopili moci a začali utužovat diktaturu, snažili se dokázat, že si svých stoupenců váží a že kdo pro ně pracuje, má nárok na zasloužený odpočinek. Jejich projekt se jmenoval Prora. Co se stavebnictví týče, mají diktatury - s nadsázkou řečeno - jednu nespornou výhodu. Můžou stavět, co si zamanou a kde si to zamanou. S povolením si hlavu lámat nemusejí. A odpor místního obyvatelstva, pokud nějaký je, bývá v diktaturách z podstaty věci něčím, co se dá silou snadno překonat.

Stand up (u staré budovy - pak záběr do dálky):

Stavět se začalo v roce 1936. Jeden blok vedle druhého. Když vypukla válka, hotovo zdaleka nebylo.

Nacisté pak měli jiné priority. Dovolena u moře to nebyla. Místo na Balt posílali lidi na frontu. A stavební materiál potřebovali také jinde. Z rekreačního střediska Prora proto zbylo jenom torzo. Krytý bazén, společenská místnost, zahradnictví, pekařství, to všechno zůstalo jen na papíře.

Stand up:

Postavilo se pouze sedm z osmi lůžkových baráků, a to navíc ještě v hrubé stavbě. Za vlády nacistů si tady žádný dovolenkář neodpočinul.

Váleční zajatci, nuceně nasazení, lazaret, ubytovny pro Němce, kteří utíkali před blížící se Rudou armádou. Prora se za války využívala, jak se to zrovna hodilo. Po válce se do ní nastěhovala východoněmecká armáda, která ji používala jako kasárna. Po sjednocení tu byl krátce bundeswehr a v roce 1992 se tahle stavba stala památkou. A pak už ji nebylo možné zbourat.

Byla tu ale dost složitá otázka: co s takovou ohromnou stavbou dělat? Která je navržena pro desetitisíce. A na kterou se lepší nacistická minulost. Dlouhá léta proto chátrala. Byl tu obchod s deskami. Vzniklo tu dokumentační centrum, které zpracovává období národního socialismu a které pořádá výstavy. Je tu další centrum zaměřené na dějiny Prory. Je tu muzeum automobilů veteránů. Je tu mládežnická ubytovna a kemp. A

přesto je tu stále tolik volné plochy.
Nevyužité zastavěné plochy.

Stand up (k rekonstruované části):

Když jsem se tu před několika lety procházel, překvapilo mě, že se tady opět buduje. A ve velkém.

- obrázky exteriér, pak záběry z bytu uvnitř

Nakonec se oprášila původní myšlenka. Aby tady byli lidi, kteří si chtějí u Baltského moře odpočinout. Nebo kteří tady chtějí bydlet. Protože Rujána byla, je a bude v Německu vždycky oblíbeným cílem turistů. Obytné bloky začali proto skupovat soukromí investoři a pustili se do rekonstrukce. Podle původních plánů z 30. let měl každý dovolenkář nárok na jednu místnost o dvou postelích. Toalety a koupelny byly sdílené.

Stand up (v bytě):

Dneska lidé potřebují a také chtějí více místa. A samozřejmě i soukromí a jistý komfort. A také hezký výhled.

(z balkónu)

V Proře vznikl během rekonstrukce hotel, pak letní byty a trvalé bydlení. A rekonstruuje se dál, protože zájem o nové apartmány je velký. Podle původních plánů vznikla Prora jako ubytovna pro dvacet tisíc lidí. Tolik se jich sem dneska nevejde. Doba se změnila. A přestože se toto rekreační středisko probouzí k novému životu a zásadně se mění, své minulosti se úplně zbavit nemůže. I když by si to noví obyvatelé a nájemníci určitě hodně přáli.

Stand up (venku pláž):

Já jim naprosto rozumím. Kdo by rád říkal, že bydlí v nacistickém paneláku. Kvůli tomu se sem nestěhují. Oni mají rádi Balt a zdejší klid. Ten je tady pořád. Z Prory vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Slované na Baltu

IDEC: 41923610006/1020

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

7. DÍL - SLOVANÉ NA BALTU

Stand up (Arkona u Svantovíta):

Bývaly doby, kdy se lidé u Baltského moře klaněli pohanským bohům. Ten nejmocnější bůh se jmenoval Svantevít - a měl čtyři tváře...

Před tisíci lety žili napravo od Labe Slované, kteří o křesťanství neměli žádné ponětí. Nebo spíš přesněji řečeno - oni o něm žádné ponětí ani mít nechtěli. Žili se svými bohy, ve svých tradicích. O Slovanech té doby toho moc nevíme, protože po nich nezůstaly žádné významné písemné památky. Ale místní jména, která se používají dodnes, mají slovanské kořeny. Ať už to jsou Drážďany, Berlín nebo tisíce dalších jmen.

Stand up (cedule Baabe - Sellin):

Pochopitelně i na Rujáně svědčí o jejich životě nejedna obecní cedule. Tak třeba Baabe - jméno, ve kterém je ukrytá - možná to slyšíte - stará žena - bába.

(obrázky cedule Sellin):

A o pár desítek metrů dál leží Sellin, který nemá se zelím nic společného. Ale se zelenou barvou ano. Když tu žili Slované, musel tu být zelený potok, který dal osadě jméno. A když už jsme na Rujáně, tak nemůžeme opominout slovanský kmen, po kterém se Rujána jmenuje - Ránové.

Stand up (Kap Arkona):

Svantevít byl jejich bůh. A někde v těchto místech musel mít chrám a stál tady také jejich hrad.

(záběry Fred Ruchhöft):

Arkona je nejsevernější místo Rujány. Útesy jsou tady takovým podivným způsobem zvládnuté - jako by sem ani nepatřily. Archeolog Fred Ruchhöft je zná velmi dobře, protože už několik let zkoumá jejich tajemství. Ony travnaté násypy jsou pozůstatky slovanského valu, na kterém byly dřevěné hradby. A co bylo za nimi, to dráždí fantazii nejednoho badatele.

**PARAFRÁZE otázka Ruchhöft
(co se tady našlo?):**

Se svým týmem tu při vykopávkách našel už ledasco. Zbytky nádob, truhly, zvířecí kosti, zbytky jídla, ryb, několik hřebenů. Ale také to, co vozili obchodníci. Našlo se tu hodně islámských mincí. Ale také mincí z Čech a Maďarska a dalších zemí. A potom spousta zbraní. Hroty šípů po stovkách. Důkaz, že se o tento hrad často bojovalo.

Tomuto archeologickému nalezišti se říká Jaromarův hrad. Jaromar býval slovanským knížetem na Rujáně a jeho jméno uvízlo v křesťanských kronikách. Kdy žil, není důležité. Zajímavé je, jak se tu žilo.

**PARAFRÁZE otázka Ruchhöft
(jak si takový život na hradě představit?):**

Jsou to spíš domněnky, opřené o vyhrabané předměty, které tady Slované po sobě zanechali. Jejich život byl podle Freda Ruchhöfta velmi jednoduchý. Žili skromně. A na moři to uměli, protože bojovali s Vikingy. Ledasco jim taky uloupili. Něco z této kořisti zůstalo v zemi a archeologové to objevili.

Stand up (poblíž útesu):

Během jednoho století - jak to vypočítali vědci - si moře odkousne deset až dvacet metrů pevniny.

A tak je z Jaromarova hradu na suchu - odhadem - už jen jedna třetina. Zbytek je rozpuštěný v moři. Tam se ale nic nehledá. Říkám si, že kde nic není, je možné si ledasco představit. A v tom je silné kouzlo tohoto hradiště na útesu. Podle historiků bylo nejdůležitějším centrem polabských a baltských Slovanů.

Ve starých kronikách je možné se dočíst, že bůh Svantevít měl čtyři tváře - přesně jako na této dřevěné soše. Jeho podobiznu viděli na vlastní oči dánští dobyvatelé. Co viděli, zapsal kronikář. Chrám měl údajně purpurou střechu a uvnitř stála Svantevítova socha - čtyři metry vysoká. Každá jeho tvář se dívala na jednu světovou stranu.

PARAFRÁZE otázka Ruchhöft (kdo Rány porazil?):

To bylo v polovině 12. století - jak říká archeolog Fred Ruchhöft. V tu chvíli, kdy dobyvatelé do chrámu vstupovali, byl už Svantevítův osud zpečetěn. Tento starý slovanský bůh musel uvolnit místo novému, tomu křesťanskému. Protože dobyvatelé rujánského hradu v Arkoně byli Dánové, kteří s křížem na štítech táhli proti pohanským Slovanům.

Stand up (kostelík a):

Ten nový bůh se na Rujáně uchytil. Čtyřmetrové sochy tu sice nemá, ale svatostánsky ano. V tomhle krásném baltském stylu....

Vždycky, když jsem se na německém Baltu zastavil u nějaké cedule s nápadně slovansky znějícím jménem, tak jsem si

říkal, kam se ti Slované vlastně poděli. Stáhli se? Odešli? Zahynuli - nebo co se s nimi stalo? Nikdo to pořádně neví. Historické knihy mluví o boji křesťanských Germánů s pohanskými Slovany, o bitvách, které slovanské kmeny nemohly vyhrát, protože ty germánské měly lepší zbraně a bylo jich víc. Zůstaly po Slovanech skutečně jen ta místní jména a tu a tam nějaké zbytky hradišť? Nedávno natočila německá televize o Slovanech na pravém břehu Labe rozsáhlý dokument s názvem "Naši tajemní předci".

Stand up:

Slované odtud nezmizeli, ale časem se promísili s dobyvateli. Přijali jejich náboženství a zvyky. Ale nějaké si také museli uchovat. I svůj způsob života. Jinak by tady tolik cedulí s jejich jmény dnes nebylo. Z Rujány, ostrova slovanských Ránů, vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Za svobodou přes moře

IDEC: 41923610006/1021

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

8. DÍL - ZA SVOBODOU PŘES MOŘE

Stand up (někde pláž):

Stát na břehu moře a dívat se do dálky dráždí neskutečným způsobem představivost. Člověk se ptá, co všechno se za tím horizontem skrývá.

Zeměkouli už máme dneska zmapovanou velmi důkladně, každý její kout, ale když se postavíte na břeh, jako byste najednou všechno zapomněli. Tušíte, že tam někde v dáli je ten či onen kontinent, ale kde přesně, to nevíte. Tušíte, že někde támhle by měl být třeba dánský ostrov, ale hlavu na špalek byste za to nedali. Chci tím říct, že když stojíte na břehu moře, je to jako kdybyste neměli žádné ponětí o geografii. Necháváte na sebe působit tu neodhadnutelnou dálku, která probouzí touhy, přání a zvědavost.

Stand up (Bremerhaven - molo/socha):

Není proto vůbec překvapivé, že lidé často hledají za oním mořským horizontem to, co jim chybí. Lepší život a štěstí.

Odsud z Bremerhavenu u Severního moře odplouvaly parníky miliony lidí za oceán. Byli z Německa, střední i východní Evropy - byli chudí a chtěli novou příležitost. Bremerhaven byl největší přístav kontinentální Evropy, který vyvážel tyto - dnes bychom řekli - ekonomické migranty do Severní i Jižní Ameriky. Kdo si zaplatil mnohadenní cestu přes Atlantik, věděl, kam dorazí. Ale nevěděl, co ho čeká. Dobrodružné to bylo v každém ohledu. Ovšem záruku na šťastný život jim jízdenka nedávala.

Lidé se ale na moře vydávali i bez jízdenky, protože si žádnou koupit nemohli nebo nesměli. Vždycky jsem si myslel, že lidé z východního Německa utíkali na západ buď přes berlínskou zeď nebo přes Jugoslávii a jiné socialistické země. Ale že utíkali také přes Baltské moře, jsem dlouho netušil.

Východoněmecké baltské pobřeží byla jedna z nejlépe střežených hranic. A kdo se ji pokusil překonat, riskoval svůj život.

Stand up:

Na moři zemřelo více než 200 uprchlíků, kteří vyrazili za svobodou v člunech, plachetnicích, na windsurfech nebo prostě jenom v plavkách.

Byla to velmi nebezpečná cesta, o kterou se podle úředních záznamů od stavby Berlínské zdi v roce 1961 až do jejího pádu pokusilo necelých šest tisíc lidí. Úspěšnost byla mizerná. Jen každému sedmému se podařilo dostat se na západ - buď je z moře vylovila ta správná loď, nebo dopluli sami až do cíle. Těch, kterým se to nepodařilo, bylo mnohem mnohem víc. Pohraniční stráž a tajná policie, která měla na pobřeží spoustu informátorů, zadržela uprchlíky velmi často už na pláži.

Stand up:

Jako třeba bratry Kleistnerovi. Jejich cesta za svobodou skončila k jejich smůle už tady - v Kühlungsbornu - v dubnu roku 1987.

Na ten jeden jediný den, kdy se chtěli spustit na moře, se chystali několik let, říká jeden z bratrů Manfred, se kterým jsem se v Kühlungsbornu setkal. V

zemi, která drží své občany proti jejich vůli uvnitř vlastních hranic, žít nechtěli.

- záběry strážné věže

Podél východoněmeckého pobřeží bylo 27 takových věží, v noci byl zákaz koupání a také pobytu na pláži. Pohraniční stráž hlídkovala, v noci svítily na moře reflektory, radary sledovaly pohyb každé, byť sebemenší lodi.

PARAFRÁZE (otázka: jak a v čem chtěli utéct?):

Zkonstruovali si dřevěné plavidlo pro dvě osoby, trochu připomínající torpédo nebo možná spíš rakev, s příklopem a malými kukátko. Bylo na šlapací pohon, smontované z toho, co bylo. Kliková hřídel byla z wartburgu. Plavidlo mělo tu výhodu, že ho radar nedokázal zachytit. Bratři ho testovali v zimě na jezeře a všechno bylo v pořádku.

Stand up (pláž Kühlungsborn):

Zkuste si to představit: sednout si do úzkého futrálu a vydat se na desítky kilometrů dlouhou cestu po moři. Kdo by měl tu odvahu? A kolik zoufalství je k tomu potřeba?

Plavidlo rozložené na tři kusy odvezli autem do Wittenbecku, kousek od Kühlungsbornu. V noci ho pak chtěli složit a vyrazit. Prozradila je ale poznávací značka jejich auta. Byla jiná, než kterou mají místní. Kdosi informoval tajnou policii. A pak to šlo už ráz naráz.

Manfred si netroufá odhadnout, jestli by jejich cesta na moři byla úspěšná, nebo ne. Každopádně počítal s tím, že můžou

přijít o život. A taky měl strach. Ale touha po svobodě byla silnější. Říká, že v NDR museli zůstat, byli zatčeni a odsouzeni k téměř třem rokům ve vězení. Samozřejmě netušili, že pád berlínské zdi se blíží.

Podomácku zkonstruované a vlastnoručně vyrobené plavidlo bratrů Kleistnerových skončilo jako trofej ve sbírce šéfa tajné policie Stasi Ericha Mielkeho. Zpátky ho dostali teprve nedávno, před pár lety. Proдали ho Německému muzeu v Berlíně.

Stand up (na věži):

Tuto strážní věž v Kühlungsbornu nestrhli. I z ní se stal muzejní exponát. Aby zůstala na očích a aby se nezapomnělo. Od kdysi nebezpečné hranice vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Když moře je a zase není

IDEC: 41923610006/1022

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

9. DÍL - KDYŽ MOŘE JE A ZASE NENÍ

Stand up (v mělčinovém moři bez vody):

Na Baltu máte jistotu, že když přijdete v kteroukoli denní i noční hodinu, moře bude pořád na stejném místě. To se mi na něm líbí. U Severního moře je to trochu jinak...

(time lapse???)

6 hodin, 12 minut a 37 vteřin - to je rytmus, se kterým se musí počítat. V těchto intervalech se severomořské mělčinové pobřeží obnažuje a pak zase zalévá. Že má příliv a odliv na svědomí gravitace Měsíce rotujícího kolem zeměkoule, je notoricky známý fakt. Proto nemám v úmyslu ho detailně rozebírat. Naopak se chci podívat na to, co zůstává na obnaženém mořské dně...

- obrázky mělčinové moře/lidé v holinkách

Protože je severomořské pobřeží od Nizozemí až po Dánsko mírně svažité, odkrývá odliv rozsáhlé mělčiny. I proto se tomuto pobřežnímu moři říká mělčinové - nebo také wattové - to jméno je odvozené od staroněmeckého slova pro brouzdání. A brouzdání je to nejlepší slovo, kterým se dá pohyb po písčném dně popsat.

- obrázky z túry

Stand up:

Brouzdat se dá skutečně po celém severomořském pobřeží, ale já jsem si vybral Sylt. Protože je to podle mě nejhezčí německý ostrov v tomto moři.

Brouzdání není jen způsob, jak překonat mělkou louži, kterou nelze obejít. Tady je brouzdání to samé, co chození po krkonošských hřebenech nebo šumavských kopcích. Je to především turistika - a to několikahodinová. A místo pohorek se hodí spíš holínky. Ale nejlepší je to naboso. A také se člověk musí vejít do onoho rytmu o šesti hodinách, dvanácti minutách a třiceti sedmi sekundách. Protože jinak se z brouzdání může velmi rychle stát brodění a pak i plavání.

Voda se s přílivem vrací docela rychle. A každým rokem uvíznou nějací turisté daleko od břehu, kdy se k nim voda valí i ze čtyř stran. Na větší túry je dobré mít s sebou průvodce, kteří moře i mělčiny znají. Jako třeba Wenera Mansena, místního rodáka, kterému mělčinové moře učarovalo už v dětství. A který se dobře vyzná.

Stand up:

Na první pohled to vypadá jako slehlé písčité bahno. Ale je v něm tolik života, že o něm biologové ještě nenapsali všechny knihy.

Mělčinové moře je přírodní kulturní památkou UNESCO. Je jím i tento kousek u ostrova Sylt. Žije v něm přes deset tisíc druhů živočichů a rostlin. Pravda, jsou to hlavně různé červi a různé mušle, ale také tuleni, kteří rádi odpočívají na písčitých ostrůvcích. Naprosto unikátní - řekl bych skoro ráj - je mělčinové moře pro ornitology, protože touto oblastí proletí ročně kolem dvanácti milionů tažných ptáků. Jen spočítat je dá pořádnou práci.

Stand up (Rantumbecken):

Lidé svým přičiněním zvířatům životní prostor většinou berou. Ale ne tady. Tady lidé pro ptáky vytvořili velkou rezervaci. I když to tak původně vůbec nezamýšleli.

U obce Rantum v jižní části Syltu je velká, hrází oddělená nádrž. Přes pět set hektarů rozlehlá. Je v závětrí, na východní straně ostrova blíže k pevnině. Nechali ji ve druhé polovině 30. letch postavit nacisté, kteří tu chtěli mít leteckou základnu - pro letadla s plováky, která mohou přistát a vzlétnout z vodní hladiny. Na otevřeném moři bylo hodně větrno a příliš velké vlny. Jenže když plochu zahradili a nechali napustit vodou, už ji jako základnu nepotřebovali. Po válce ji chtěly úřady vysušit a nechat na ní pást dobytek. Nakonec tam vypouštěli splašky z ostrova. Pak nádrž složitě čistili, aby z ní od 60. letch mohla být přírodní rezervace. Tažní ptáci si ji oblíbili. Podobně jako letadla s plováky tady můžou v klidu přistát a odpočinout si, ukrytí před silným větrem.

Stand up (někde u nádrže):

Podle mě je to dobrý příklad toho, že člověk nemusí přírodě stát vždycky v cestě, ale že ji může tu a tam i pomáhat.

Pochopitelně se jezdí na Sylt také koupat a odpočívat na plážích, které jsou široké a krásně písčité. Sylt objevili pro tyto účely už před dobrým půldruhým stoletím, kdy tu vznikly mořské lázně. A od té doby popularita Syltu roste a roste. V létě tu na jednoho místního připadá deset turistů. Vždycky jsem se divil,

proč tyto desetitisíce turistů jezdí sem, k Severnímu moři, které v šestihodinových intervalech mizí a zase se vrací. Proč jezdí sem, kde se koupat můžete jen půl den a ne pořád jako na Baltu.

Stand up (na pláži Syltu):

Člověk se pořád učí. Na této západní straně ostrova, kde je otevřené moře, žádné mělčiny nejsou. Moře jde rychle do hloubky. A když Měsíc zavelí k odlivu, moře nezmizí, jenom o pár metrů poodejde. Z ostrova Sylt vás zdraví Pavel Polák.

Česká televize
Televizní studio Ostrava
Centrum dramaturgie

Název cyklu: POSTŘEHY ODJINUD

Název pořadu: Německé pobřeží očima Pavla Poláka

1. Kde se lodím vyhrává

IDEC: 41923610006/1023

Autor : Pavel Polák

Režie: Jaroslav Večeřa

Vedoucí produkce: Simona Nováčková

Termín natáčení: květen, červen 2019

Stopáž: 5 min. x 13

Dne: 20.5.2019 Dramaturg: Karel Bělohlavý

Dne: Vedoucí centra dramaturgie: Marcel Nevín

Převzal do výroby:

Dne: Vedoucí produkce: Simona Nováčková

10. DÍL - KDE SE LODÍM VYHRÁVÁ

Stand up:

Na světě existuje hodně přístavů. Ale jen v jednom - pokud vím - lodím vyhrávají.

Hamburk je výjimečný. Je to jeden z největších evropských přímořských přístavů, který se ale před mořem schovává ve vnitrozemí. Protože lodě, které vyplouvají z hamburského přístavu, musejí nejprve po Labi zdolat na čtyřicet kilometrů, než se dostanou na moře.

Pozoroval jsem je ze břehu, ty velké zámořské lodě. A velmi rád, protože vyplouvají bez spěchu a protože je prostě pěkné se na ně koukat. Navíc mi to vyplouvání připadá jako rituál, jako něco svátečního. Břehy Labe se pomalu rozpínají do mnohakilometrové šířky, vzduch začíná vonět dálkou, ale břehy jsou stále ještě nadohled. Sevření země, které bylo ještě tak pevné v hamburském přístavu, už polevuje a slábne. Nakonec pevnina námořníka propustí a předá ho moři, dalšímu živlu.

Přiznávám se, že při pozorování lodí se člověka může občas zmocnit i poetická nálada. Sám jsem neodolal a určitě nejsem jediný, kdo jí podlehl. Na pozvolna se šinoucí lodě se koukají i místní, přestože je mají na očích pořád. A koukají se na ně proto, protože tohle se prostě neokouká.

Stand up:

Aby to ale nezapadlo. Na začátku jsem říkal, že v Hamburku lodím vyhrávají. Je to poměrně dlouhá

tradice, která začala tady, na břehu Labe. Kde přesně, není důležité...

Posedával tu kdysi chlapec, který se - ano - díval na lodě, které připlouvají, i na ty, které se opět vydávají na moře. Podle legendy, která se mi donesla, jim ten chlapec mával. Ale lodě si ho - vcelku pochopitelně - nevšímalý. K jeho nelibosti. Potom prý dostal nápad, jak to změnit. A držel se přitom toho, co mu doma vštěpovali do hlavy. Že slušné je pozdravit. Ten chlapec se jmenoval Otto Friedrich Behnke.

Stand up (Wedel):

Už v roce 1952 tady přivítal první loď, tak jak si to představoval. A některé mu dokonce zatroubily nazpátek.

Vyvěsil námořní vlajky - znak U a W, které v této kombinaci znamenají přání šťastné cesty. To bylo deset kilometrů po proudu Labe od hamburského přístavu, v malém městě Wedel. A Behnke se také rozhodl, že lodím a námořníkům na nich zahraje hymnu té země, pod jejíž vlajkou se plaví. A tuhle námořní zdvořilost pěstují dodnes. Na místě je kavárna, restaurace s terasou a hezkým výhledem na řeku.

Stand up (Wedel - restaurace/kabina kapitána):

Ten, kdo vítací nebo rozlučkový ceremoniál ovládá, sedí uvnitř této kabiny. Je to kapitán bez lodi.

- obrázky vítacího kapitána

Je to vítací kapitán. Dívá se na monitor, kde na mapě vidí všechny lodě, které se blíží k jeho stanovišti. Dříve měl velkou kartotéku a v ní tisíce kartiček s názvy lodí, typem, rokem výroby, tonáží a dalšími a dalšími údaji, o které se vždy

podělí s lidmi na terase. Tu kartotéku má stále schovanou v kabině, ale už ji nepotřebuje, protože mu stačí na monitoru jeden klik a ví všechno.

- obrázky z kabiny / jak bere mikrofon

Hamburk zrovna opouští kontejnerová loď IDA RAMBOW postavená v roce 2007, plující pod německou vlajkou. Je dlouhá 147 metrů, široká skoro třiadvacet, ponor bezmála devět metrů. A když na to přijde, dokáže plout rychlostí 18 námořních uzlů, což je v přepočtu 33 kilometrů v hodině. O to se stará motor o síle 11 266 koní.

- obrázky lodě z terasy / začíná hrát hymna

Vítací kapitán má u sebe v kabině na kazetách hezkou sbírku státních hymen. Má tam i československou a taky českou. Ale protože česká námořní plavba svoje lodě rozprodala v 90. letech a už se po mořích neplaví, neproplouvají tu žádné lodě s českou vlajkou. Vítací kapitán si každopádně nedokáže vzpomenout, že by někdy českou hymnu hrál.

Stand up:

Kapitán bez lodi má službu od východu slunce do západu. Během krátkých zimních dnů zahraje devíti lodím, ale na konci jara, kdy jsou dny nejdelší, klidně i šedesáti.

To se pak z reproduktorů na malém molu hraje skoro bez přestávky. A lidem se to líbí, ostatně i kvůli tomu sem chodí.

O službu vítacího kapitána se hlásí dost zájemců. Aktuálně se v kabině střídá podle daného plánu pět kapitánů -

někteří z nich jsou skuteční kapitáni ve výslužbě, kterým se stýská po moři a lodích. Někteří jsou jen obyčejní nadšenci do námořnictví, kteří se svému koníčku chtějí v důchodu věnovat naplno.

Stand up:

**Nedokážu se vžít do kůže námořníka,
ale pokud bych měl před sebou
několikatýdenní plavbu po zeměkouli,
asi by mi to udělalo radost, když by
někdo ze břehu popřál šťastnou cestu.
Z Wedelu u Hamburku vás zdraví
Pavel Polák.**

